

2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

3. Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні : наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2022 № 274. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0274729-22#Text>

4. Міністерство освіти і науки України, Інститут освітньої аналітики, 2023. *Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник.* Київ. С. 7. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>

*Найдюк Вікторія Віталіївна,
студентка 2 курсу, група 201 ННІ
№1, Національна академія
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Чижев Денис Анатолійович,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національна
академія внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ: ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Захист прав людини та можливість їх реалізації є одним із найважливіших і найактуальніших питань як сьогодні, так і протягом всього існування людства. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість напрямку державотворення. Розбудова України як демократичної, правової, соціальної держави, закріплення в Конституції України положення про найвищу соціальну цінність людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканості і безпеки вимагає формування нових підходів до захисту прав людини.

Оскільки Україна належить до європейської регіональної системи захисту прав людини, яка діє в рамках Ради Європи, членом котрої наша держава є з 1995 р., то постає необхідність залучення міжнародних стандартів у правове середовище українського народу. Беручи до уваги те, що Україна взяла курс на інтеграцію у європейське співтовариство, міжнародні принципи щодо основоположних прав та свобод людини і громадянина мають ґрунтовний зміст для розбудови успішної правової, демократичної, соціальної держави, для якої людина є центральною постаттю у будь-якій сфері розвитку країни. Обравши європейський вектор розвитку у преамбулі Конституції

України, ми підтвердили європейську ідентичність українського народу і незворотність вибраного курсу [1, с.1].

Україна як одна з держав — засновниць ООН входить до всесвітньої системи захисту прав людини з 1945 р., беручи участь у розробці міжнародно-правових актів з прав людини та в роботі контрольних і правозахисних органів ООН. Однак про реальний, самостійний етап цієї участі можемо говорити, починаючи з 1991 р., коли Україна як незалежна держава стала суб'єктом міжнародного права. Термін перебування України в європейській системі захисту прав людини значно коротший і починається з листопада 1995 р., коли Україна стала членом Ради Європи. Крім того, в січні 1992 р. Україна була офіційно визнана як одна з повноправних держав — учасниць НБСЄ (нині ОБСЄ) [4, с.12]. У Постанові Верховної Ради України “Про Засади державної політики України в галузі прав людини” зазначено, що серед основних напрямів державної політики у галузі прав людини є створення належних умов, вироблення механізмів і процедур для повної і безперешкодної реалізації кожною особою своїх прав та законних інтересів; приведення законодавства України у відповідність з універсальними стандартами прав людини Організації Об'єднаних Націй та Ради Європи[7]. Конвенція Ради Європи № 108 базується на положеннях 162 Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 року[3]. Після ратифікації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод разом з Протоколами 1, 2, 4, 7 та 11 вона офіційно стала частиною національного законодавства, відповідно до ст. 9 Конституції України щодо чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Наведені положення в Конституції дуже змістовно розкривають головне завдання правової держави – всебічно забезпечувати захист та вільні умови розвитку прав і свобод людини і громадянина, створювати гарантії їх реалізації для можливості втілення закріплених положень у повсякденне життя особи. Наявність II Розділу «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» в Конституції України слугує доказом гуманізації як суспільно-політичного життя стосовно своїх громадян, так і щодо всіх сфер суспільного життя людини загалом. З метою наближення до загальноприйнятих міжнародних стандартів з прав людини європейські принципи були прямо перенесені у головний закон країни: ст. 2 Конвенції закріплює право на життя, тоді як ст. 27 Конституції України регламентує той самий принцип; ст. 5 Конвенції гарантує право на свободу і особисту недоторканність, так само як і ст. 29 Конституції України; ч. 2 ст. 6 Конвенції і ст. 62 Конституції України містять презумпцію невинуватості[1, с.2].

Під терміном міжнародний механізм захисту прав людини розуміють систему міжнародних (міждержавних) органів та організацій, які діють з метою реалізації міжнародних стандартів прав та свобод людини або їх поновлення у випадку порушення. Слід відмітити, що крім міждержавних органів та організацій, у світі існує багато т.зв. неурядових правозахисних організацій. Особливістю міждержавних правозахисних організацій є те, що:

1. Вони реально впливають на уряди тих чи інших держав; 2. Їх рішення обов'язкові до виконання, а думка не може бути проігнорована; 3. Вони примушують міжнародне співтовариство звертати увагу на порушення прав людини. Всі міжнародні організації можна поділити на дві групи: універсальні та регіональні.

Універсальні правозахисні організації – це органи та організації, які розповсюджують свою діяльність на весь світ, незалежно від державних та регіональних кордонів. Ці механізми у тій чи іншій мірі пов'язані з основною організацією світу – ООН. До універсальних відносяться наступні організації:

1. Генеральна Асамблея ООН – у 1948 році прийняла Загальну декларацію прав людини, та після цього цілий ряд міжнародно-правових актів, що стосуються різних аспектів правозахисної діяльності.

2. Економічна та Соціальна Рада – під керівництвом Генеральної Асамблеї координує економічну та соціальну діяльність ООН, в тому числі готує рекомендації з метою залучення всіх до виконання прав та основних свобод.

Всі універсальні правозахисні органи поділяють на три види:

1) Постійні органи, що є частиною апарату ООН – Комісія ООН з прав людини та її експертний орган – Підкомітет по запобіганню дискримінації та захисту прав меншин. Ці органи, а також Комісія становища жінок, створені в рамках ЕКОСОС для виконання його повноважень в галузі захисту прав людини. У рамках іншого основного органу ООН – Секретаріату, створений Центр прав людини, розташований в Женеві і Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців. Останньою за часом була створена в 1993 р. посада Верховного Комісара ООН з прав людини;

2) Органи, створені згідно з міжнародними угодами, укладеними під егідою ООН. В рамках ООН було розроблено безліч міжнародних договорів про захист прав людини, що розвивають положення Всезагальної декларації, щодо окремих груп прав чи окремих прав, закріплених у ній. Однак, якщо Декларація прав формально не є ні для кого обов'язковою, але стала такою фактично для всіх держав, то вищевказані договори юридично обов'язкові для виконання державами, але тільки тими, котрі їх підписали і ратифікували. Окрім Пактів під егідою ООН були розроблені: Конвенція про ліквідацію усіх форм расової дискримінації, Конвенція про запобігання катуванням та іншому жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність поведженню чи покаранню, а також безліч інших договорів. На виконання усіх цих угод були створені: Комітет ООН з прав людини (не плутати з Комісією ООН), Комітет з економічних, соціальних і культурних прав, Комітет з расової дискримінації, Комітет проти катувань тощо;

3) Спеціалізовані установи Організації Об'єднаних Націй. У відповідності зі ст. 57 і 63 Статуту ООН із Організацією пов'язані різні установи, створені міжурядовими угодами в галузі економіки, соціальних відносин, культури, освіти, охорони здоров'я та ін. Спеціалізовані установи є постійно діючими міжнародними організаціями, які працюють на підставі

власних статутів і угод з ООН. Сьогодні існує 16 таких організацій. Однак далеко не всі ці установи займаються правами людини. Для тих, що здійснюють правозахисну діяльність, вона не є основною, а впливає із загальносоціальної спрямованості їх діяльності і, відповідно, лише доповнює її. До таких установ відносяться насамперед Міжнародна Організація Праці (МОП) і Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)[8].

Що стосується регіональних (такі організації, коли їх учасниками є держави, що знаходяться у межах певного регіону світу) міжнародних організацій, на сьогодні у світі існує три дієздатні регіональні системи захисту прав людини: Міжамериканська, Африканська, Європейська. Європейська система діє в рамках Ради Європи, членом якої Україна є з 1995 року і базується в першу чергу на Європейському суді з прав людини [4, с. 15-17].

Україна, дотримуючись загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, на конституційному рівні встановила чіткий порядок введення в дію цих норм. Так, норми міжнародного права, у тому числі і ті, що стосуються прав і свобод людини, стають частиною національного законодавства за умови надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів Верховною Радою України. Крім того, Конституція України передбачила можливість звернення громадян України до спеціальних міжнародних установ із питань вирішення спорів, що стало посиленням права на захист порушених прав і свобод національними засобами захисту. До таких установ належать Міжнародний Суд ООН, Європейський суд з прав людини тощо[5, с. 3]. Відповідно до ст. 55 Конституції України Кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань [6].

Впровадження міжнародних стандартів у правову національну систему України сприяють вдосконаленню нормативної бази держави на загальноєвропейських принципах та створенню розгалуженої системи конституційно-правових засобів захисту прав та свобод людини і громадянина конституційно-правових засобів захисту прав та свобод людини і громадянина. Україна вдосконалює та активно впроваджує міжнародно-правові механізми захисту прав людини. Це є позитивним кроком на шляху до підвищення рівня захисту прав і свобод громадян. Процес впровадження міжнародних стандартів та зобов'язань в сфері прав людини свідчить про бажання України дотримуватися високих норм у цій області та робити кроки до європейської інтеграції. Такий підхід сприяє покращанню правового захисту громадян, зміцненню демократії та підвищенню довіри до правосуддя в Україні. Отже, механізм міжнародно-правового захисту прав людини - це складна система міжнародних договорів, угод, органів та процедур, призначених для забезпечення дотримання та захисту прав і свобод людини на

міжнародному рівні. Механізм дозволяє особам та групам звертатися до міжнародних інстанцій у разі порушення їх прав на національному рівні та отримувати справедливий розгляд скарги. Він важливий для забезпечення всесвітнього захисту прав людини та покарання осіб, які порушують ці права.

Список використаних джерел:

1. Конєв І. Інтеграція міжнародних стандартів із захисту прав людини в національну правову систему України. 2020.
2. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Н 23 Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.
3. ПАЗЮК А. В. Міжнародно-правовий захист права людини на приватність персоніфікованої інформації. 2004. 207 с.
4. Бисага Ю.М., Палінчак М.М., Белов Д.М., Данканич М.М. Міжнародні засоби захисту прав та свобод людини і громадянина – Ужгород, 2003.- 57 С.
5. Деркач А. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та їх відображення в Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019.
6. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року
7. Постанова, Верховної Ради України. „Про засади державної політики України в галузі прав людини” від 17 червня 1999 р. № 757-ХІV." *Відомості Верховної Ради України* 35 (1999)
8. Вітковська А. Міжнародні організаційно-правові механізми захисту прав людини / Міжнародне право. Випуск 88 (Частина І), 2010.

*Нестеряк Ілля Віталійович,
аспірант кафедри
конституційного права та прав
людини Національної академії
внутрішніх справ*

Науковий керівник:

*Осауленко Андрій Олександрович,
доцент кафедри конституційного
права та прав
людини Національної академії
внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор*

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ПОРУШНИКІВ ЗАКОНУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Указом Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб в нашій країні було введено воєнний стан, який неодноразово продовжувався.

Відповідно до ст.64 Конституції України [1], в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і